

Товажнянський В.Л., Перерва П.Г.
НТУ «Харківський політехнічний інститут»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Вивчення літературних джерел та практики роботи ряду машинобудівних підприємств м. Харкова в умовах наявності кризових явищ дозволило авторам сформувати і в певній мірі класифікувати на 6 основних груп 72 антикризових заходи та напрями діяльності підприємства, які є можливим використовувати при наявності при знаків нестабільності в роботі або при наявності чинників, які характеризують наближення чи розвиток кризи. На підставі аналізу підприємств було прийнято рішення створити експертну групу в складі 11 експертів: трьох експертів з ДП ХМЗ «ФЕД» (державне підприємство, малосерійне виробництво, широке представництво на міжнародних ринках, найбільш успішно працююче в Харківському регіоні), чотири експерти були залучені з індустріальної групи «Українська промислова енергетична компанія» (УПЕК): по одному експерту з Лозовського кузнечно-механічного заводу - ВАТ «ЛКМЗ», Харківського верстатобудівного - ВАТ «ХАРВЕРСТ», Харківського електротехнічного «Укрелектромаш» - ВАТ «ХЕЛЗ», а також по одному експерту з Харківських підприємств: ВАТ «Турбоатом», важкого машинобудування - ДП «Електроважмаш», кабельного - ЗАТ «Південкабель», а також представник НТУ «ХПІ». Таким чином, група експертів представляла підприємства державної та колективної власності, масового та серійного виробництва, успішні на ринку і не зовсім успішні. В цілому кожного окремого експерта слід розглядати не як особистість, а як колективний експерт, який в своїх оцінках керується станом справ та особливостями виробництва (форма власності, серійність виробництва, обсяги виробництва і т.п.) підприємства, від імені якого він виступає.

Перша експертна оцінка та її статистична обробка дозволила виявити деякі розбіжності та неточності при формуванні окремих груп антикризових заходів, що стало основою для їх переформатування. В результаті було сформовано 6 нових груп антикризових заходів: №1 - «Реструктуризація підприємства»; №2 - «Маркетингова служба»; №3 - «Система управління»; №4 - «Інноваційна політика»; №5 - «Фінансова санація»; №6 - «Реорганізація підприємства». Після цього була проведена друга експертна оцінка цих же заходів, але вже в переформатованих групах, що дозволило побудувати рейтинговий ряд окремих заходів при необхідності проведення реструктуризації та санації промислових підприємств.

Наші дослідження показали, що надзвичайно важливим є склад експертів, точніше особливості підприємства, яке представляє той або інший експерт. Виходячи з цих посилок, по авторській методиці нами був проведений кластерний аналіз групи експертів, який дозволив сформувати наступні групи (кластери) експертів:

Кластер №1

1. Державне підприємство Харківський механічний завод «ФЕД»-(«ФЕД» - 1)
2. Державне підприємство Харківський механічний завод «ФЕД»-(«ФЕД» - 2)
3. Державне підприємство Харківський механічний завод «ФЕД»-(«ФЕД» - 3)
4. Експерт НТУ «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ»)

Кластер №2

1. ВАТ «Лозовський кузнечно-механічний завод» (УПЕК) - («ЛКМЗ»)
2. ВАТ «Харківський електротехнічний завод» (УПЕК) - («ХЕЛЗ»)
3. ВАТ «Харківський підшипниковий завод» (УПЕК) – («ХАРП»)
4. ВАТ «Харківський верстатобудівний завод» (УПЕК) – («ХАРВЕРСТ»)

Кластер №3

1. ВАТ «Турбоатом» - («Турбоатом»)
2. ДП «Електроважмаш» - («Електротяжмаш»)
3. ВАТ «Південкабель» - («Південкабель»)

Дослідження експертних оцінок антикризових заходів, які входять в окремі групи, дозволили сформувати в достатньому ступені обґрунтовані рекомендації по використанні тих чи інших груп заходів при наявності кризових явищ на промислових підприємствах.

Таблиця 1 Ранжування напрямків по результатам кластерного аналізу

№ груп	Найменування напрямів (групи антикризових заходів)	Середня експертна оцінка			Середнє між кластерами
		кластер №1	кластер №2	кластер №3	
1	2	3	4	5	6
4	«Інноваційна політика»	0,663	0,698	0,742	0,701
3	«Система керування»	0,579	0,682	0,705	0,688
1	«Реструктуризація підприємства»	0,679	0,658	0,725	0,687
1	2	3	4	5	6

2	«Маркетингова служба»	0,651	0,706	0,685	0,680
5	«Фінансова санація»	0,55	0,58	0,65	0,593
6	«Реорганізація підприємства»	0,267	0,513	0,417	0,399

Таким чином, кластерний аналіз експертів дозволяє виявити найголовніші антикризові заходи, які представлені в групі «Інноваційна політика». Це спільна думка всіх експертів, бо кожен з них належить підприємству, яке пройшло шлях виходу із кризи і стало на інноваційний шлях розвитку. Цей шлях включає створення сучасних товарів, високої якості на світовому ринку, для цього потрібна наукомістка, високотехнологічна продукція, з якісними характеристиками, які вимагає сучасний ринок. Це продукція повинна виготовлятися на сучасному обладнанні і пройти міжнародну сертифікацію.

1. Антикризисное управление: от банкротства — к финансовому оздоровлению / Под ред. Г. П. Иванова. - М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1995.—320 с.
2. Антикризисное управление: Учебное пособие для студентов технических вузов / В.Г. Крыжановский, В.И. Лапенков, В.И. Лютер / Под ред. Э.С. Минаева, В.П. Панагушина. - М.: Изд-во "ПРИОР", 1998. — 432 с.
3. Банкротство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління / Т.С.Клебанова, О.М.Бондар, О.В.Мозенков та ін. - Х.: ВД "ІНЖЕК", 2003. - 272 с.
4. Ковалев А.П. Диагностики банкротства. — М.: АО «Финстатинформ», 1995. — 96 с.
5. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій.— К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001.— 580 с.
6. Пушкар А. И., Тридел А. Н., Колос А. А. Антикризисное управление: модели, стратегии, механизмы.— Харьков: ООО «Модель вселенной», 2001.— 452 с.
7. Раевнева Е. В., Байцын В. Ф. Некоторые подходы к анализу кризисных явлений на предприятии // Вестник ХГЭУ.— 2000.— № 1.— С. 89-93.
8. Ситник Л.С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством. — Донецьк: ІЕП НАН України, 2000. — 504с.
9. Теория и практика антикризисного управления : Учебник для вузов / Базаров Г.З., Беляев С.Г., Белах Л.П. / Под ред. Беляева С.Г., Кошкина В.И. — М.: "ЮНИТИ", 1996. — 469с.
10. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємства. — К.: КНЕУ, 2000. - 412 с.
11. Уткин Э.А. Антикризисное управление. - М.: Изд-во ЭКМОС, 1997. — 400 с. 12. Altman E.I. Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy // Journal of Finance. - 1968. - Vol.23. - No.4. - P. 589-609. 13. Beaver W. Financial Ratios as Predictors of Failure // Journal of Accounting Research. - 1966. - No. 4.- P. 71-111.